



Aan de Minister voor Rechtsbescherming

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
9 februari 2023

Ons kenmerk
4482492

nota

Evaluatie Wet bronbescherming in strafzaken

1. Aanleiding

Mede naar aanleiding van een motie van de Tweede Kamer is de Wet bronbescherming in strafzaken geëvalueerd.

Het evaluatieonderzoek wordt uiterlijk 20 februari a.s. openbaar gemaakt. Uiterlijk op die datum moeten het rapport en de beleidsreactie aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

2. Geadviseerd besluit

In te stemmen met bijgevoegde beleidsreactie en verzending daarvan aan de Tweede Kamer.

3. Kernpunten

Omdat slechts in beperkte mate gegevens beschikbaar waren, heeft de evaluatie een meer kwalitatieve dan kwantitatieve insteek gekregen. Door analyse van de wel bekende gevallen en door interviews is een beeld verkregen van de toepassing van de wet in de praktijk.

Blijkens het onderzoek is aan de hoofdoelstelling en de nevensdoelstellingen van de wet voldaan en zijn respondenten van opvatting dat de wet een (redelijk) goede bescherming biedt tegen inbreuken op het recht op bronbescherming. Er worden vijf aanbevelingen gedaan. Zie over het gevolg dat aan deze aanbevelingen wordt gegeven paragraaf 4.2 van deze nota.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

Aanleiding voor de evaluatie was onder meer een motie van het toenmalige Tweede Kamerlid Yeşilgöz-Zegerius om te bezien of de wet voor de juiste doeleinden wordt toegepast (Kamerstukken II 2017/18, 34032, nr. 17). Achtergrond van de motie was mede de discussie in het parlement over het noemen in de wet van niet alleen de "journalist", maar ook de "publicist". Een belangrijke vraag daarbij was of dit niet zou leiden tot een te ruime reikwijdte van het recht op bronbescherming. Zoals in paragraaf 3 van deze nota beschreven

wordt in het onderzoek geconstateerd (zie nevendoelelstelling 2) dat de kring van verschoningsgerechtigde niet ruimer is dan door de wetgever beoogd.

In het verleden – zowel voor als na de inwerkingtreding van de wet – hebben zich verschillende zaken voorgedaan waarin journalisten zijn opgeroepen als getuige of waarin bevoegdheden jegens hen zijn ingezet. Een aantal van deze zaken heeft indertijd tot hevige beroering geleid.

4.3 Juridische overwegingen

Recht op bronbescherming

Het recht op bronbescherming vloeit voort uit artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) (vrijheid van meningsuiting en informatiegaring) en de rechtspraak daarover van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Het recht op bronbescherming houdt in dat journalisten gegevens over hun journalistieke bronnen niet hoeven te delen met de (strafvorderlijke) overheid. Per 1 oktober 2018 is dit recht met de Wet bronbescherming strafzaken (Stb. 2018, 264) in artikel 218a Sv verankerd. Het recht is niet absoluut. In gevallen waarin sprake is van een zwaarder wegend ander belang, kan een uitzondering op het recht op bronbescherming worden gemaakt.

Evaluatie

Blijkens het onderzoek is aan de hoofddoelelstelling van de wet – codificatie van rechtspraak van het EHRM – voldaan. Ook de twee nevendoelelstelling zijn gerealiseerd. De wet is tot op heden toekomstbestendig gebleken (nevendoelelstelling 1), omdat deze nog steeds in overeenstemming is met bedoelde rechtspraak. Daarnaast is de kring van verschoningsgerechtigden in de praktijk niet ruimer gebleken dan de wetgever voor ogen had (nevendoelelstelling 2).

In het onderzoek wordt beschreven dat de invoering van de wet (en een aangepaste OM-aanwijzing over het onderwerp) volgens respondenten heeft geleid tot meer bewustwording van het belang van een terughoudende opstelling van justitie als het gaat om de toepassing van bevoegdheden tegen journalisten. De respondenten zijn van opvatting dat de wet een (redelijk) goede bescherming biedt tegen inbreuken op het recht op bronbescherming, hoewel het subsidiariteitsbeginsel daarbij mogelijk wel een aandachtspunt is.

Aanbevelingen

In het onderzoek worden vijf aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen (1) en (2) zijn meer wetstechnisch van aard. Zoals ook in het onderzoek wordt geconstateerd wordt aan deze aanbevelingen al gevolg gegeven in het gemoderniseerde Wetboek van Strafvordering. In de aanbevelingen (3) en (4) wordt eveneens aanbevolen de wet te wijzigen. Deze aanbevelingen zijn niet overgenomen, omdat de huidige wet op deze punten al voldoet. In de beleidsreactie wordt dit nader toegelicht. Aanbeveling (5) ziet op het doen van nader onderzoek naar rechtsbijstand voor journalisten die als getuige worden opgeroepen in een strafprocedure. In reactie op deze aanbeveling wordt, kort samengevat, toegelicht dat het getuigen vrij staat om een advocaat in te

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
9 februari 2023

Ons kenmerk
4482492

schakelen. Kosteloze rechtsbijstand is voorzien voor getuigen die het gevaar lopen zichzelf te belasten (en daardoor zelf verdachte te worden) en voor een getuige die zich verweert tegen de vordering tot gijzeling. Hiermee is voorzien in van overheidswege gefinancierde rechtsbijstand voor getuigen in die gevallen waarin dat op zijn plaats is.

Bij aanbeveling (3) wordt in de beleidsreactie nog besproken de constatering in het onderzoek dat voor de Nederlandse strafrechtspraktijk het in acht nemen van het subsidiariteitsbeginsel mogelijk een aandachtspunt is. Uit dat beginsel volgt dat indien gegevens op een andere manier kunnen worden verkregen waarbij geen inbreuk op het recht op bronbescherming wordt gemaakt, daaraan de voorkeur moet worden gegeven. Dit vergt geen wettelijke aanpassing (en heeft ook niet geleid tot een aanbeveling), maar is een mogelijk aandachtspunt voor de praktijk. In de beleidsreactie wordt aangegeven dat dit signaal wordt doorgeleid naar het openbaar ministerie en de rechtspraak.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Voor het overige is geen informatie opgenomen in de nota die niet openbaar gemaakt kan worden.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
9 februari 2023

Ons kenmerk
4482492